

Posudek na DISERTAČNÍ PRÁCI MIGUELA J. CUENCY DROUHARDA - VLIV ŠPANĚLSKÉHO POLYSYSTÉMU V ČESKO-ŠPANĚLSKÉM PŘEKLADU V DRUHÉ POLOVINĚ 20. STOLETÍ. ÚTRL FF UK v Praze (2013)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Uličný

Rozsah: 123 stran (včetně příloh)

Předkládaná disertační práce z dějin překladu je zaměřená, jak název napovídá, na zkoumání míry vlivu španělského polysystému na převod česky psaných textů do španělštiny ve druhé polovině XX. století (byť je zde jistý přesah, neboť se dotýká období 1939-2000). Práce je teoreticko- praktická a čítá 7 kapitol (včetně úvodu a závěru), 5 příloh a bibliografii.

Na úvod je nutno konstatovat, že autor předložil práci nesmírně zajímavou a kvalitní, kde je jasná struktura, metoda i dílčí postupy (a to z hlediska výzkumu jako celku i dílčích kroků, např. zkoumané vzorky ani jejich vymezení nejsou nahodilé, autor postupuje systematicky co se kladení odborné terminologie i vymezení tématu týče apod.). Největším pozitivem shledávám fakt, že autor ani v těch „opravdu“ teoreticky laděných pasážích neváhá vkládat vlastní hypotézy a hledat na ně odpovědi, což u mnoha prací obdobného charakteru mnohdy postrádám. Obdobně kvituji fakt, že na problematiku nepohlíží tradiční optikou, což se odráží v tom, že nejde čistě o práci zasahující pouze dějiny překladu (v mnohdy přehledové podobě), ale autor se nebojí vstoupit ani na pole jiných disciplín (vedle klasických „oborových“ i třeba do sociologie, lingvistiky apod.). Rovněž nelze opomenout skutečnost, že v rámci svého oboru se autor zabývá i tzv. extralingvistickými (např. vliv cenzury, vydavatel a recipient díla, role literatury v národním kontextu a další tzv. mimotextové faktory) nebo historicko- sociologickými aspekty, což může možná být vnímáno jako samozřejmost, ale bohužel realita je jiná. V neposlední řadě je nutné ocenit i množství „alternativních“ zdrojů (sc. ve filologických disciplínách), například archivní materiály (Archivo de la Administración, Národní archiv ARTIA, apod.), texty legislativní povahy (např. PSP ČR) a další (vide str. 99-100).

Z hlediska kvality je jádrem celé teoretické části práce kapitola III „**Polisistema meta**“, kde autor postupuje dle jasně vymezené metody, neutápí se ve zbytečných odbočkách a soustředí se na důležitá fakta. Příkladem jsou zejména podseky o ediční politice a cenzuře ve Španělsku, kde lze nalézt všechna fakta i zajímavosti, které mohou čtenáři neznalému španělský kontext skutečně rozšířit obzor (např. názory cenzorů na dané dílo), to vše je však koherentní a čtivé. Velmi zdařilé jsou rovněž **kapitola II. Los antecedentes teóricos**, zejména pak pasáže zaměřené na vliv strukturalismu na translatologii, což je sice asi všeobecně známo, ale autor to zde podal formou jasnou a srozumitelnou, což bohužel nebývá zvykem, a částečně i pojednání o polysystémové teorii, jež by si však vzhledem k zaměření práce

zasloužila větší rozvinutí. Obdobné platí i o kapitole IV **La Posición de la literatura checa en el polisistema cultural español**, která je opět poddimenzovaná a dle mého názoru by se rovněž rozšířit rozhodně dala, už jen s ohledem na potenciál a znalosti autora práce nebo fakt, že vedoucím práce je docent Uličný (minimálně by se dalo rozšířit téma pseudopřekladů, které je skutečně představeno pouze v minimální míře, a možná se dalo i rozvinout téma tzv. „pokryvačů“ v obou prostorech, což ostatně platí i o jiných místech, neboť to při zkušenostech obou „polysystémů“ s totalitou je více než relevantní). Kapitola V **El Polisistema origen** není rovněž vůbec špatná, zejména co se týče přehlední struktura na základě základních vývojových období. Nicméně dle mého názoru zde autor někdy poněkud nadměru teoretizuje a pouští se do triviálních komentářů, které se zkoumanou oblastí nemají mnoho co do činění (např. o Háchově „audienci“ u Hitlera /str. 48/ mmj.), takže zcela zapadnou některé zajímavé myšlenky a postřehy (např. informace dnes již dnes téměř zapomenutých osobnostech jako byl František Borový /str. 46/ nebo Karel Schulz /51/, případně o publikacích v SNKLHU/Odeonu /56/ nebo o téměř milionu titulů vyřazených z knihoven v období normalizace, z čehož člověka až zamrazí, je-li to skutečně tak /str. 59/).

Nicméně za nejzdařilejší část považuji **praktickou analýzu zkoumaných vzorků**. Autor si zvolil překlady Čapkova díla *Válka s mloky* od Anny Falbrové (nebo Anny Orozco de Falbr, jak uvádí autor v poznámkovém aparátu) vydaného v Praze v roce 1961 a tentýž publikovaný v Barceloně v roce 1981 a převod Josého Diégueze (byť, jak vyplynulo z analýzy, jde o osobu pravděpodobně „fiktivní“) vydaného v roce 1972 v Madridu. Pro potřeby analýzy zvolil autor originál vydaný Františkem Borovým v Praze v roce 1947. Autor totiž zvolil skutečně relevantní vzorky, přesně vymezil téma a vysvětlil volbu vzorků i metodu analýzy (snad jen chybí zástupce devadesátých let, ale to skutečně autor ovlivnit nemohl). Ve výzkumu, jak jsem uvedl výše, šel za rámec dějin překladu. Soustředil se nejen na lingvistické, ale i na extralingvistické aspekty překladů, řádně okomentoval i kvantifikoval nejen klasické překladatelské postupy (adice, omise, explicitace, exotizace, domestikace apod.), ale zaměřil se i na skutečně zdánlivé „maličkosti“ jako jsou výrazy v kurzívě nebo výzkum, které však dodávají analýze onu přidanou hodnotu. Vše je navíc náležitě okomentováno a vysvětleno. Možná by kapitole neškodila jednotící struktura, neboť někdy se může nezasvěcenému čtenáři zdát, že u každého vzorku sleduje autor trochu jiné parametry, případně nejsou-li dané jevy zastoupeny, pak zvolit neutralizační „obdobné postupy v textu nejsou“ apod. Z hlediska dějin překladu bych si ještě dovolil vyzdvihnout **Přílohu I – přehled českých děl přeložených do španělštiny a vydaných ve Španělsku**. Jsou zde veškeré relevantní informace a působí kompaktně (str. 102-118).

Na druhou stranu je škoda, že autor, když strávil tolik času s cizelováním formálních i obsahových aspektů práce a využil takové množství zdrojů, někdy pracuje mírně řečeno nahodile s citacemi a se zdroji obecně. Mimo formálních nedostatků, řekněme opomenutí (např. bibliografický údaj i uvedení zdroje zcela postrádám u citace Lepinetta na str. 13 či Samuela Lopeze na str. 14-15), je někdy značně obtížné vydedukovat, kde končí myšlenka převzatá ze zdroje a kde začíná autorův vstup (zejména v úvodu), což při množství

autorových hypotéz může být na škodu věci. S tím souvisí i další věc, konkrétně některé „napadnutelné“ soudy, například údaj o nulovém analfabetismu v ČSSR v posledních třech desetiletích XX. století (str.37) nebo to, že v roce 1945 přestal fungovat organizovaný systém cenzury (str.54). Zde by to pravděpodobně vyřešila citace nějakého relevantního zdroje, případně poznámka či komentář, který by osvětlil „hodnověrnost“ daného zdroje. Práci rovněž do jisté míry škodí to, že autor ve snaze obsáhnout na co nejmenším prostoru co nejvíce myšlenek, není někdy zcela srozumitelný (zejména kapitola I). Někdy čtenáři může připadnout, že autor až příliš teoretizuje až snad poučuje čtenáře o řekl bych jasných souvislostech (např. str. 14, 15 aj.), jindy zase jakoby ukončil kapitolu v polovině (např. 18-19). Někdy by snad naopak neškodilo postupovat o něco systematičtěji, zejména u tohoto výzkumu, kde pravděpodobně Španěl (práce řekl bych, a dovolím si subjektivní názor, je do jisté míry směřována na recipienta ve Španělsku, vůbec nejde o fakt, že práce je ve španělštině, jde o ladění textu) bude pramálo vědět o českých dějinách překladu a naopak, bez ohledu na fakt, že se to někdy přímo nabízí. Například bych na exkurz do španělských dějin překladu navázal obdobnou sondou do českého prostředí, nikoliv pojednáním o českém strukturalismu.

V každém případě je nutno konstatovat, že se jedná o nesmírně kvalitní práci, která i přes uvedené výtky splňuje všechna kritéria, a tudíž ji jednoznačně připouštím k obhajobě a navrhuji uznat jako základ pro udělení titulu Ph.D.

V Praze dne 27.1.2014

PhDr. Radek Eichl, Ph.D.

